

Maria Philippens
Kamer en suite

roman

GIST
Uitgeverij

Delft 2023

OP SLOT

1

Het is donker. De vormen in mijn werkkamer vloeien samen tot niets zich nog echt laat onderscheiden. Het beeldscherm op mijn werktafel is net zo zwart als toen ik indommelde op de slaapbank. Ik probeer mijn laptop opnieuw op te starten, te vergeefs. Dit huis keert zich tegen mij, alsof het de langstlevende op de proef wil stellen. Alsof het zegt: jij komt niet zomaar weg met wat er is gebeurd, alsof het mij inpepert dat met jou de meest handige van ons tweeën is verdwenen. Voor iemand die zich voornamelijk met de wet en met moraliteit bezighield, was je wonderbaarlijk praktisch. Wat heb ik aan die constatering nu het te laat is? Ik moet me beheersen om mijn laptop niet naar buiten te gooien. Nu moet ik oppassen, ik ben te ver weggedreven van de vrouw die ik dacht te zijn.

Een auto rijdt in volle vaart langs. Heel even scheert een lichtbundel langs het raam, dan is het weer donker en stil. Vorige week, een dag waarop de zon treiterig lang haar licht door de ramen liet vallen en talmde met ondergaan, dreigde ik te stikken in een giftig mengsel van gemis en spijt. Ik rukte niet de haren uit mijn hoofd, net niet. In plaats daarvan ruïneerde ik de uitbottende blauweregen, de plant waar jij het meest van hield. Wankelend op de ladder vocht ik met de takken, alsof die er iets aan konden doen, en werkte net zolang van boven naar beneden tot ik alleen nog de weerbarstige wortels uit de grond hoefde te scheppen: de redeloze resten van een storm. Iets hield me tegen. Ik kan zeggen dat het me spijt, maar je hoort me toch niet.

Zonder het warme groen toont de robuuste gevel van ons huis, mijn huis nu, zich ontoegankelijk. De twee smalle punt-daken torenen ongenaakbaar uit boven de ramen met de witgeverfde roeden en hun omlijsting van Naamse steen. Als er zonlicht op valt is het zo'n woning die je aan vakantie in de Ardennen doet denken, aan grote, ietwat mysterieuze huizen langs een arcadische weg met veel bomen, waarvan je je afvraagt wie er zou wonen. We kochten het toen we het woord *toekomst* nog in gouden letters schreven, vonden er beschutting voor de doordenderende dynamiek van ons werk.

Hoe zou jij reageren bij het zien van de kale gevel? Soms laten de doden hun stem horen. Jij niet, alleen jouw geest zweeft hier nog rond.

Een ongekende opruimwoede heeft me in de tang, en ook mijn computer zal eraan geloven. Ik móet dat verdomde ding aan de praat krijgen. En nu Jacqueline, en nu? Natuurlijk kan ik jouw pc pakken, maar de gedachte alleen is me al te veel. Na je dood deed ik er alleen het hoognodige; toen ik zocht naar je overlijdensverzekering zag ik telkens de dunne, witte vingers die je op het laatst had. Vrienden en bekenden vraag ik liever niet om hulp. Gaat het wel goed met je? Hun vorsende blikken bezorgen me nog meer spanning, ook wanneer mijn broer-de-psycholoog me voorziet van adviezen. Allemaal weten ze zo goed hoe ik me zou moeten voelen en gedragen, terwijl ze niets weten, niéts, en ik alleen maar wil schreeuwen hoe ik verlang naar de troost van alledaagse dingen, jouw sokken in de was, een knoop aan je jas.

Ik pak mijn telefoon. Pushbericht: *Brand in de Notre Dame van Parijs*. Nog steeds ben ik een nieuwsjunk, altijd bang iets te missen. Ik loop naar beneden en zet in de voorkamer de tv aan: omstanders staan huilend te kijken naar de grote uitslaande brand in het hart van hun stad. Wat zal er overblijven van hun geliefde

kerk waar ze in zonden verbonden een kaarsje brandden of een half uurtje voor zich uit staarden? Is het de imponerende architectuur van een kerk die je zo gemakkelijk doet vergeten welk bolwerk van machtsmisbruik zij altijd was? Misschien is het wel de kalmte die er heerst, of de troost van de verhalen waardoor we niet zien hoe die immense afmetingen de mens klein en nederig moesten houden, en het instituut groot.

De lamlendige leegte werkt me op de zenuwen. Toen jij nog leefde voelde het huis nooit verlaten. Zelfs in jouw afwezigheid was je aanwezig, ook wanneer je met een stapel dossiers de afzondering zocht van jouw werkkamer, zelfs als je op de rechtbank was, en zeker tijdens de laatste weken, toen je veel op het verstelbare ziekenhuisbed in de achterkamer lag, met uitzicht op de tuin. Ik heb die kamer gebarricadeerd. Voor de schuifdeuren hangt nu een wandkleed. Zal wat daar gebeurde voorbij zijn wanneer ik de deuren durf te openen? Wat we niet willen zien achtervolgt ons het meest.

*

Stipt om half vijf klinkt de bel. Ik schrik, zoals ik van alles schrik de laatste maanden. In de deuropening staat een jongeman van een jaar of twintig. Haar in de war, een woeste baard en ogen waarin een woud doorschemert. Eerder een jonge boswachter dan een ict-student die bijverdient met computerhulp aan huis.

‘Caroline Stelman?’

Ik knik. Zijn stem klinkt lichter dan je zou verwachten, zachter ook.

‘Ik ben Nick, ik kom uw computer repareren.’

‘Kom binnen.’

In de hal met de gedraaide, marmeren trap en zijn sierlijke leuning kijkt hij verbaasd rond. Onwillekeurig kijk ik met hem

mee en even zie ik jou in een mistig licht de trap afzweven, nieuwsgierig glimlachend naar de jongeman. Roerloos blijf ik staan, schud dan met een hoofdbeweging het beeld van me af.

De student krijgt een onzekere blik en grijpt zijn schouder vast beet. Hij is niet de enige die zich geïntimideerd toont als hij hier voor het eerst over de drempel stapt. Het overkwam mij ook: het huis is wel drie keer zo groot als dat waarin ik opgroeide. Mijn neiging het te rechtvaardigen, heb ik begraven; elke weelde die het bezit was er al toen we het kochten. Wij waren alleen de bewaarders, door er goed voor te zorgen werd het echt van ons.

Ik breng Nick naar de voorkamer waar mijn laptop gereed staat op de houten tafel.

‘Ga zitten.’

Hij hangt zijn jas over een stoel en neemt plaats. Zoals een dokter zijn hand om een pols legt, zo legt hij zijn stevige handen om de computer. Na een paar seconden schraapt hij zijn keel.

‘Wat is het probleem?’ Hij trekt het apparaat dicht naar zich toe en opent de klep.

‘Hij doet niets meer, terwijl ik hem alleen meenam naar een weekend aan de kust.’ Hij hoeft niet te weten dat ik twee dagen lang voornamelijk naar de branding staarde, luisterend naar de onverschillige golfslag, alsof die jou kon meevoeren, terug naar het leven. ‘Ik heb dat ding niet aangeraakt, werkelijk niet. En ik kom thuis en dan dit! Wil je iets drinken?’

‘Heeft u ook cola?’

‘Laat ik dat inderdaad in huis hebben.’ Ik probeer opgewekt te klinken.

Met het blikje en een glas keer ik terug, zet het naast hem en loop weer weg.

Na een paar minuten lokt gemompel me terug naar de voorkamer. Ik steek mijn hoofd om de hoek, houd mijn adem in en hoor hem zeggen: ‘Zó twintigste eeuw.’ Ondanks alles moet ik

glimlachen. Mijn laptop is al wat ouder, ja. Zo dadelijk krijg ik nog een opsomming van wat er allemaal aan mankeert, maar ik wil helemaal niet weten wat er fout is. Een mens hoeft niet alles te kunnen, ieder zijn eigen specialisme, zei ik op de redactie als ik de helpdesk belde.

Wel een kwartier blijft het stil. Dan roept de jongeman: 'Mevrouw?'

Ik loop naar hem toe en zie de ingewanden van mijn computer blootliggen.

'De harde schijf was losgeraakt.'

'Werkelijk? Hoe kan dat nou?'

'Misschien tijdens het vervoer?'

Ik moet diep hebben gefronst.

Hij zegt: 'Het kan iedereen gebeuren.'

'Moet je vaak je klanten troosten?'

Hij grijnst en neemt een flinke slok van zijn cola. 'Soms, als ze door verouderde programma's documenten kwijt zijn of omdat ze niet in een cloud zitten. En ook wel als ze iets niet snappen.'

Zie je wel, natuurlijk ben ik niet de enige. We doen allemaal alsof we het begrijpen, maar wie doet dat nu werkelijk?

'Nou, ik laat je even.' In de keuken schenk ik een glas wijn in. Het is een geluk dat ik alleen drink voor de gezelligheid en het is gezellig met deze jongen die me meteen zo vertrouwd voorkomt. Als hij me aankijkt, treft me een gevoeligheid in zijn oogopslag die me aan jou doet denken.

'Mevrouw?'

'Zeg maar Caro,' roep ik en sprint terug.

'Klaar.' Het zwarte beeld heeft plaatsgemaakt voor de foto met de jeugdige versie van ons tweeën. Lachend kijk jij me aan. Moet ik die foto niet eindelijk vervangen?

'Gaaf huis, dit,' zegt Nick.

'Ja hè, het is al oud. Eigenlijk te groot voor mij alleen.' Ai, dat

had ik beter niet kunnen zeggen, maar hij wekt nu eenmaal vrouwen.

‘Ik woon in een studentenhuis in het centrum. Druk, kleine kamers.’

‘Ja, dat herinner ik me van vroeger. Ik moet er niet meer aan denken,’ lach ik. ‘Wil je nog cola?’

‘Nee, dank u, ik moet eens gaan.’ Bij de deur draait hij zich om. ‘Ik heb nog uw machtiging nodig voor de afschrijving.’

We lopen terug naar de tafel. Ik bekijk het bedrag, vul de gegevens in en zet mijn paraaf.

‘Als u nog eens problemen hebt met uw laptop. Hij is al erg oud, misschien eens denken aan een nieuwe?’

‘Dan weet ik je beslist te vinden.’ Ik neem zijn kaartje aan.

Voordat hij de kamer verlaat, draait hij zijn hoofd naar het wandkleed. Hoe vaak nog zullen bezoekers hetzelfde doen? Hoe lang hou ik dit vol? Mijn hart slaat een slag over en in die ene slag ligt heel mijn verlangen naar verlossing.

2

Het seizoen haast zich, de dagen halen de avonden in. Af en toe kijk ik door het raam, zie hoe net als elk voorjaar de knoppen van de magnolia uitbotten en besef hoe jij door de tijd wordt ingehaald. Dan buig ik me weer over de bomvolle laptop, een van mijn zelfopgelegde opdrachten. Opgejaagd duik ik in de bestandsmappen. In mijn topjaren als journalist bij de krant ging ik thuis vaak door met mijn werk. Er zijn mensen in deze stad, vooral in en rond het stadhuis, die mijn analyses vreesden. Destijds voelde ik een zekere trots op wat uit mijn pen vloeide; hoe kan ik nu ooit nog tevreden over mezelf zijn?

Plotseling hoor ik een vaag geluid. Een licht gekraak. Ik ken ons huis, weet precies op welke plek van de overloop de vloer beweegt. Dit klinkt anders. Is het de trap naar de zolder? Het huis wil me waarschuwen, er ligt iets op de loer, onzichtbaar. Met al mijn spieren aangespannen ga ik naar de overloop en zie de kale trap met zijn oude, vermoeide treden. Het enige wat ik nu hoor is het geluid van mijn eigen voetstappen. Snel loop ik terug.

Onrustig werk ik nog een poos door, totdat mijn nek en schouders vastzitten. Jij was het die ze altijd masseerde en ondertussen je verleidingskunsten inzette, jouw handen waren het die op de aanlegplaatsen van mijn lichaam aanmeerden, en waarvoor ik maar al te graag het sein op groen zette. Ik pak mijn telefoon, voor het eerst boek ik een massage in de sauna.

Meteen na de begrafenis begon het. Aanvankelijk een impulsief en jachtig weggrissen, nu een systematisch opruimen, ruimte voor ruimte (nog niet allemaal), soort bij soort, alles wat zijn sporen – ook jouw sporen – op het huis heeft gedrukt zal aan de beurt komen.

Straf ik mezelf met dit werk waaraan ik voorheen zo'n hekel had of is het een verbloemd zoeken naar jou? Het opruimen zal me vrijmaken, beweert mijn broer Richard. Het weinige dat overblijft, maakt de leegte echter nog leger; voor mijn gevoel van verlatenheid maakt het geen verschil. En toch, elk voorwerp dat door m'n handen gaat, vertelt een verhaal en alles liever dan ons allerlaatste verhaal.

De kringloopwinkel bevindt zich dicht bij een industrieterrein, en ik moet zoeken voordat ik eindelijk met twee volle dozen bij de grote hal arriveer. De balie is niet te missen. Een oudere vrouw staat aan de kassaband; haar rimpelige gezicht blijft geconcentreerd, terwijl haar verweerde handen routineus de spullen keuren en sorteren. Ze is vast een van de vrijwilligers, in dienst voor het groeiende leger van hergebruikers en armen.

Na een gemompeld 'dank u wel' loop ik terug naar de auto, waar ik met mijn handen te dicht bij de claxon op het stuur sla. In de achteruitkijkspiegel zie ik de vrouw verschrikt naar buiten lopen. Ik wuif geruststellend naar haar en rijd de parkeerplaats af. Dat verkeer op een rotonde voorrang heeft, komt niet bij me op. De klap is niet hard, eerder klinkt er een kortstondig, blikkerig schuren. Met bonkend hart stap ik uit en loop naar de andere bestuurder. Het verkeer loopt vast en toetert. Ik bied mijn verontschuldigen aan. Met bevende handen ga ik het schadeformulier in het dashboardvakje zoeken.

*

‘Oh, wat is hier...?’

Danuta staat in de deuropening van de keuken, een hand voor haar mond.

‘Wat is er...?’

‘Er is niets gebeurd, Danuta, ik heb opgeruimd.’ Ze mist natuurlijk jouw alsmaar uitdijende verzameling glazen flesjes die in alle maten en vormen op het bovenste keukenkastje stonden. Met spijt realiseer ik me dat ik mijn hulp niets van de spullen heb aangeboden; ook zij was gehecht aan jou, al zag ze je zelden. ‘Nu kan je lekker opschieten met poetsen, toch?’

Danuta zegt niets. Ze zet haar stevige gestalte in beweging en verzamelt met extra kabaal emmer en poetsspullen. Bij de koffie praten we over de studie van een dochter, over echtgenoot Matheusz die zich gedwongen ziet voor zijn bedrijfje alweer een stukadoor uit Polen te laten komen. Al die tijd dwalen onze ogen af naar de lege plek waar voorheen de klok stond, waarvan het getik mij zo irriteerde.

‘Tijd om te beginnen.’ Danuta staat op.

Als ik even later vanaf de overloop naar beneden kijk, is Danuta in de hal onderweg naar de voorkamer. Wanneer ze de achterkamer passeert, blijft ze staan. Ze voelt aan de deurkruk. Ik kijk toe hoe ze die tevergeefs omlaagdrukt. Elke donderdag opnieuw voltrekt zich deze kleine rite en ook nu schudt ze verantwoordigd haar hoofd en loopt mompelend door, haar tred splend van weerstand. Snel trek ik me terug van de overloop.

’s Middags, als Danuta vertrokken is, lig ik op bed. Gesloopt, alsof ik net als vroeger een late dienst op de redactie achter de rug heb, vechtend met deadlines. Nu vecht ik tegen andere tegenstanders en de grootste daarvan ben ik zelf. Ik glij weg.

“Waar droom je over?” vroeg de huisarts me eens tijdens een consult. Met een vage, absurdistische voorstelling kon ik haar

geruststellen, dromen verbeelden nu eenmaal zelden de exacte werkelijkheid. Combineer het waargebeurde met een fantasie en je hebt een droom.

Weer helemaal wakker vouw ik mijn handen onder m'n hoofd en staar naar de blaadjes in het plafondrozet. Mijn brein vlin-dert van gedachte naar gedachte, alsof er geen tijd is verstreken sindsdien, alsof er een risico is dat ik het ooit zou kunnen verge-ten. Hoe zou ik? Zelfs mijn lijf herinnert mij eraan. Wanneer ik in bed lig is de pijn in mijn linker lichaamshelft, jouw helft, het ergst.

Je had een hoestje ontwikkeld. Ondanks een vroege en lang-durige vakantie was je steeds moe, steeds vaker liet je de helft van je eten staan. Dat je kleren te ruim werden vond je niet erg. Luchtweginfecties wilden van geen wijken weten. Pas toen je zowat stikte in de hoestbuien, en kortademigheid je hinderde in het voorlezen van een vonnis, kreeg ik je zover dat je naar de huisarts ging. Jij, die zelfs weigerde een paracetamol te nemen en de luxe had gekend die zelden nodig te hebben, moest aan de antibiotica. Die sloeg niet aan en de dokter verborg haar veront-rusting niet. Vanaf dat moment ging het snel, het ene onderzoek volgde het andere op. De diagnose van de oncoloog was een vuurpijl die de verkeerde kant afboog, zich in ons huis boorde en het in lichterlaaie zette. Je kreeg de meest slechte prognose: uitgezaaide longkanker. De dubbele K – zo noemden we later de tumor, alsof het een dubbele espresso betrof – zat op een te lastige plek om te opereren. Chemo's en radiotherapie sloeg je onmiddellijk af: waarom tijd verspillen aan valse hoop, jezelf pijnigen als er hooguit een paar maanden te winnen vielen?

“Ik geloof niet in wonderen,” zei je tegen de longspecialist.

“Misschien is immunotherapie mogelijk. Dat gaan we onder-zoeken.”

Toen we naar huis reden zei je: “Nou, ik ga mijn begrafenis maar eens regelen. Of wil jij een urn?” Je keek me aan en lachte, je lachte jouw onbedaarlijke lach, nu met een ondertoon van hysterie; we leken personages in een absurdistisch toneelstuk. We dachten aan alles wat verloren zou gaan. En we dachten: als de dood kwam, kwam hij altijd naar anderen. Nu hoorden wij ook bij de anderen. Wij zouden het waardig doen, we zouden het goed doen, geen twijfel mogelijk. En je wilde de tijd verslinden voordat die jou verslond.

Ik lig op mijn rug en strek mijn linkerhand uit naar de lichte kuil in jouw matras. Later kwam het bericht dat je voor immunotherapie niet over de juiste cellen bleek te beschikken. Dat was het moment dat jij er met je hese stem op aandrong dat ik opnieuw zou beginnen. Toen ik vroeg wat je daarmee precies bedoelde, dacht je lang na. Ik verwachtte dat je zou antwoorden: wees flink, zoek een nieuwe vrouw. Je zei: “Doe iets goeds, leef een zinvol leven.” Ik beloofde het.

Ik draai me naar het kussen dat eruitziet alsof jouw hoofd er tien minuten geleden nog lag en probeer het me voor te stellen: een andere vrouw. Het kussen blijft leeg. Ik sluit mijn ogen en haal me de vrouwenportretten van Redon voor de geest die we in het Kröller-Müller Museum bewonderden. Ik schilder een dromerig hoofd in tere pasteltinten, een portret in een felle gouache, ik plaats ze in de tuin en achter elkaar op de trap. Mijn verbeeldingskracht laat me in de steek, er is alleen jouw gezicht, een snijdend gemis en de ontzetting en de spijt over hoe het is gegaan.

Gelukkig hebben we geen kinderen. Bij die gedachte schiet ik overeind. Is dat werkelijk waar? Of zouden die juist nu een geschenk kunnen zijn? Een zoon of dochter die langskomt, die onuitgesproken hetzelfde gemis voelt, met wie ik herinneringen ophaal, met wie ik het opruimen kan delen. Er was een periode

dat ik hevig verlangde naar een kind, maar zwichtte voor jouw argumenten.

“Arm kind, met twee moeders die altijd aan het werk zijn,” vond jij, die al vroeg beide ouders verloor.

“En de vader dan?”

“Ken jij iemand die een goede vader zou kunnen en willen zijn?”

“Nee, en ik geloof eigenlijk wel dat een kind het recht heeft op een vader, op zijn minst om die te kennen.”

Toch was ik er na een paar dagen weer over begonnen en weken later opnieuw. “Ooit krijgen we misschien spijt.”

“Misschien. Wie weet zeggen we later: goed dat we niet hebben meegewerkt aan de overbevolking. Hebben we een kind nodig om onze liefde tot uitdrukking te brengen?” Je nam me in je armen en fluisterde troostende woorden.

Ik zie het kind voor me, hier in dit huis. Dat ik daar niet eerder aan dacht: in een gezin was hoe dan ook alles anders gelopen, totaal anders!

Net als ik me probeer los te rukken van ondermijnende wat-als-vragen schrik ik op van een geluid. Opnieuw een nauwelijks hoorbaar gekraak dat van boven lijkt te komen. Ik probeer niet meer te ademen zodat ik beter kan luisteren, zo loop ik de zoldertrap op en dwing me de deur te openen. De benauwde lucht slaat me in het gezicht. Ik ben er zo lang niet geweest dat ik moet tasten naar de lichtknop. Dit is het deel van het huis dat we liever negeerden, weet je nog? In het zwakke schijnsel van het peertje zie ik de gebinten en de constructies van de twee puntdaken die beter geïsoleerd moeten worden. Het ruikt er naar hout en verval.

Weg hier! Ik doof het licht, sluit de deur en snel de trap af, mezelf verwensend om deze zintuigelijke overgevoeligheid, om niet te zeggen paranoia. Door het raam wenkt de voorjaarszon.

Ik trek mijn wandelschoenen aan en loop naar buiten, net als vroeger, wanneer ik de troost van bomen en vogels zocht, hun antwoord soms.